

Met mijn blote handen wil ik graven

Verhaal van Dominga Sirín over haar man Calixto, ontvoerd in het park van Santa Lucía Cotzumalguapa op 14 september 1981

Mijn naam is Dominga Sirín, ik ben geboren in Santa Lucía Cotzumalguapa op 4 augustus 1960. Als jong meisje leerde ik Calixto García kennen; padre Walter, een persoon waar we beiden veel vertrouwen in hadden, heeft ons getrouwd. Ik herinner me dat Calixto regelmatig deelnam aan manifestaties en naar bijeenkomsten ging. Hij sprak daar met mij over maar het waren moeilijke tijden en daarom vertelde hij mij niet alles. Als hij naar een bijeenkomst ging zei hij: 'ik ben zo terug,' en dan wist ik al waar hij naar toe ging. We hebben altijd een gelukkig huwelijk gehad, we begrepen elkaar en er was liefde. Daarom word ik zo verdrietig als ik terugdenk aan die tijd en vraag ik me af: hoe hebben ze ons ons geluk kunnen afnemen? En dat zeg ik niet alleen voor mezelf en voor mijn kinderen, maar voor alle nabestaanden die hun geliefden moeten missen.

Mijn man was afkomstig uit Santa Rosa Sumatán. Zijn ouders werkten als seizoenarbeiders in de koffie en mijn man Calixto werkte lange tijd in het suikerriet op de plantage Tehuantepec. Hij vertelde me dat de suikerrietkappers daar heel slecht werden betaald; het werk was uitermate zwaar, de lonen laag en de behandeling ronduit slecht. Na het werk op de plantage kwamen de arbeiders thuis, helemaal zwart en onder de as van het afgebrande suikerriet. Vanwege de mensonwaardige arbeidsomstandigheden op de plantage besloten de arbeiders zich te organiseren, om een beter loon af te dwingen en een betere behandeling van de suikerrietkappers. Als de arbeidsomstandigheden op de plantages nu een beetje beter zijn dan is dat ongetwijfeld mede dank zij de strijd die de arbeiders toen hebben geleverd.

Ik wist dat mijn man lid was van een boerenorganisatie en dat hij daar erg actief was. Ik vond dat prima, de arbeiders hadden immers het volste recht op te komen voor hun belangen. Maar de toestand in onze streek werd wel steeds moeilijker, je hoorde regelmatig van boerenleiders die werden vervolgd vanwege hun activiteiten. Ook Calixto voelde zich bedreigd. Hij sprak daar met mij over, hij zei dat ook hem iets kon gebeuren omdat er mensen waren die er niet van gediend waren dat je opkwam voor de rechten van de armen. 'Stel je voor,' zei hij, 'alleen al omdat we een loonsverhoging vragen worden we vervolgd, alleen al omdat we ons

verzetten tegen de armoede moeten ze ons niet.’ Mijn man en zijn vrienden hielden hun bijeenkomsten in de kerk of op andere plaatsen; ik weet dat omdat ik zelf soms meeging.

Ik herinner me dat Calixto op een gegeven moment erg gespannen begon te worden, dat kwam omdat hij in de gaten werd gehouden. Ik heb hem toen voorgesteld naar elders te verhuizen, maar daar wilde hij niet van weten. Hij zei me dat hij niemand kwaad deed, dat hij zijn vrienden niet in de steek wilde laten en dat de strijd die zij voerden volkomen rechtvaardig was. Helaas, degenen die tegen verandering waren dachten daar anders over, voor hen waren de arbeiders eigenlijk geen menselijke wezens met een gezin, met kinderen. Zij hebben mijn kinderen het recht ontnomen hun vader te leren kennen en zijn liefde te voelen. Mijn man en veel van zijn vrienden zijn opgepakt, jonge mensen met nog een heel leven voor zich. Het doet me zoveel pijn dat ze ons de mogelijkheid hebben ontnomen een leven op te bouwen.

14 September 1981 staat voor altijd in mijn geheugen gegrift. Die dag kwam Juan, een broer van Calixto bij ons langs, hij wilde mijn man spreken maar ik vergat de boodschap door te geven. In die tijd verkocht ik zelfgemaakte frisdranken in het park van Santa Lucía. ’s Morgens had mijn man me gezegd dat hij graag met de kinderen naar het defilé wilde dat elk jaar op de nationale feestdag wordt georganiseerd; we hadden toen al twee kinderen, twee jongetjes en de oudste liep al. Calixto voelde zich die dag niet goed of misschien had hij een slecht voor gevoel. Hij bleef maar een ogenblik met de kinderen naar het defilé kijken en toen wilde hij naar huis. ‘Wacht nog even,’ zei ik hem nog, ‘ik heb bijna alles verkocht en dan gaan we samen.’ Maar nee, dat wilde hij niet, hij moest en zou naar huis, met de kinderen.

Toen ik alles had verkocht ging ik naar huis en pas op dat moment schoot het me te binnen dat de broer van Calixto langs was geweest en een boodschap had achter gelaten. ‘Je broer wil je spreken,’ zei ik tegen mijn man. Calixto pakte meteen zijn fiets en vertrok, ‘ik ben zo terug,’ riep hij nog. Hij moet toen naar het park van Santa Lucía zijn gereden want ik heb daarna iemands gesproken die hem daar nog heeft gezien. Mijn man vertrok dus naar zijn broer Juan, maar die avond kwam hij niet meer thuis. Het werd morgen en nog steeds was er geen levend teken van Calixto. Ik vond dat heel vreemd, mijn man was nog nooit een nacht weggebleven zonder mij te waarschuwen. Ik ben toen meteen naar mijn moeder gegaan en samen met haar zijn we overal na gaan vragen of iemand mijn man had gezien. We gingen naar Juan, de broer van Calixto, maar die vertelde ons dat hij de hele avond vergeefs op zijn broer had gewacht.

Er verliep weer een dag en met het voortschrijden van de tijd groeide onze onrust. Mijn moeder stelde toen voor om naar het ziekenhuis te gaan, misschien was Calixto daar terecht gekomen. Maar in het ziekenhuis wisten ze niets, iemands met de kenmerken van mijn man was daar in ieder geval niet opgenomen. Mijn moeder vertrouwde het niet en stiekem glipte zij het ziekenhuis binnen, ze keek overal onder der lakens om te zien of Calixto toch niet in een van de bedden lag. Daarna gingen we naar de politie daar kreeg ik te horen: ‘Stop maar met zoeken mevrouw, die man van jou ligt vast met een ander in bed.’ We gingen naar de legerplaats van Santa Lucía maar ook daar kreeg ik te horen dat hij zich vast met een andere vrouw aan het vermaken was. Hoe we ook zochten, er was geen spoor van Calixto; het was alsof hij van de aardbodem was verdwenen.

De dagen verstreken. Ik werd steeds ongeruster en begon de hoop te verliezen dat ik mijn man nog ooit levend terug zou zien. Wat moest ik zonder hem? Ik vroeg God mijn geest te verlichten om te weten wat ik moest doen. Op een dag ging ik naar het park van Santa Lucía in de hoop hem daar te zien, maar nee, geen spoor van Calixto. Plotseling kwam er een vrouw naar me toe en die zei: 'Het is maar dat u het weet, maar uw man is meegenomen door de geheime politie.' 'Hoe weet u dat nou?,' antwoorde ik. Toen nam zij me mee naar de plek waar mijn man was opgepakt. Zelf stond zij op dat moment op een hoek van het park en zag zij hoe twee mannen Calixto vastgrepen. Daarna gaven ze hem een paar flinke klappen en gooiden hem in de laadbak van een auto die snel wegreed. Het was alsof de grond onder mijn voeten wegzakte toen ik de vrouw hoorde. Zij vertelde me ook nog dat mijn man in gezelschap was van iemand anders die zich over de fiets had ontfermd; ik heb nooit geweten wie die andere persoon was.

Kort na de ontvoering van mijn man had ik een droom. Ik droomde van een groot wit paard en op dat paard zat mijn man, gekleed in het wit, een helder, schitterend wit. Ik vertelde de droom aan mijn moeder en die zei me dat de droom het teken was dat mijn man niet meer zou terugkomen, dat hem iets ernstigs was overkomen. En weer droomde ik van mijn man. Dit keer bevond ik mij op de plek waar mijn man was. Het was op een suikerrietveld, daar stond een huis, een heel vreemd huis, alsof het ingezakt was. Ik zag mijn man, hij zat in een gat, maar hij was niet alleen, er waren verschillende personen bij hem. Mijn man zei me dat hij erge dorst had. In mijn droom zei ik tegen Calixto: 'Schat, laten we gauw naar huis gaan.' Maar hij antwoordde me: 'Ik kan hier niet uit maar jij moet snel weg want ze kunnen ook jou pakken.' Totaal verward en vol angst werd ik wakker; ik had natuurlijk gedroomd maar het leek allemaal zo echt. Ik huilde en vroeg me af hoe het mogelijk was dat ik contact had met mijn man die me in mijn droom dingen zei die zo reëel waren.

Al pratend met mijn moeder ben ik tot de conclusie gekomen dat het zo goed als zeker is dat ze mijn man naar de legerplaats van Santa Lucía hebben gebracht. Ik heb ook een persoon ontmoet die in de buurt woonde van de legerplaats en die me vertelde dat hij heeft gezien wat zich daar afspeelde. De man waar het over gaat zei me: 'Wij woonden heel dicht bij de legerplaats en we hoorden hoe daar 's nachts jonge mannen binnen werden gebracht. Wij zagen het en hielden onze mond, maar we weten dat de personen die werden binnengebracht in een gat werden geworpen.' Ik veronderstel dat het zo ook met mijn man is gegaan, maar wat kunnen we doen? Vaak zeg ik tegen mijn moeder: 'Met mijn blote handen zou ik willen graven om te bewijzen dat daar personen begraven zijn.' Als de man die in de buurt van de legerplaats woonde nu maar de moed had om te vertellen wat hij precies heeft gehoord en gezien, dat zou zo belangrijke zijn voor al diegenen die net als ik hun geliefden zoeken.

Na de ontvoering van mijn man bleef ik met mijn twee zoontjes achter, ik stond er alleen voor en heb er alles aangedaan om voor hen te zorgen. Helaas is nog niet zo lang geleden mijn jongste zoon vermoord door leden van een jeugdbende. Ik dacht dat ik dood ging, wat een verdriet! Ik ben er van overtuigd dat als mijn man destijds niet door die ellendelingen was ontvoerd ons leven heel anders zou zijn verlopen. Niet lang voor hij werd vermoord vroeg mijn zoon me hoe zijn vader was gestorven. 'Maar jongen,' antwoordde ik hem, 'dat is een heel verdrietig verhaal.' 'En toch wil ik het weten,' was zijn antwoord, 'ik wil weten wie verantwoordelijk is voor de dood van mijn vader, ik wil wraak.' Ik schrok heel erg van zijn woorden, vooral ook omdat mijn zoon van jongs af aan een alcoholprobleem had. Ik zei tegen mijn zoon dat hij inderdaad de liefde van zijn vader had moeten missen, maar dat dat geen excuus was om zoveel te drinken. 'Weet je wat, moeder,' antwoordde hij, 'ik heb een vader

nodig. Ik zie andere kinderen die blij zijn als hun vader thuiskomt en hem omhelzen. Maar ik, wie moet ik omhelzen?’

Ik schiet telkens vol als ik het verhaal van mijn jongste zoon vertel. Hij was 22 toen ze hem vermoordden, ik kon het werkelijk niet geloven toen het gebeurde. Mijn zoon werd om het leven gebracht op 14 september 2003. Zijn dode lichaam werd gevonden op de vuilnisbelt van Santa Lucía; wat een verdriet als je beseft hoe het ons is vergaan, wat er van ons geworden is. Pas later heb ik meer details gehoord van de dood van mijn zoon, wie hem hebben vermoord en de manier waarop ze het hebben gedaan. Ik heb gehoord dat hij veel geleden heeft, dat zijn dood verschrikkelijk was. Ik wist dat mijn zoon een alcoholprobleem had maar ik had er geen idee van in wat voor gezelschap hij verkeerde. Maar helaas, dit is de harde werkelijkheid.

Mijn oudste zoon is eigenlijk bij mijn moeder opgegroeid. Daar woonde ook een oom die van plan was in Mexico te gaan werken. ‘Waarom ga je niet met me mee,’ zei die oom tegen mijn zoontje die toen zeven was. Het jongetje was meteen enthousiast en zo vertrokken de twee naar Mexico; al heel snel verloren we alle contact met hen. Lang heb ik naar mijn zoon gezocht en toen ineens, een paar jaar geleden, stond hij voor me. Ik kon wel huilen, van blijdschap maar ook van verdriet omdat ik heel zijn jeugd had gemist en hem niet had zien opgroeien. We hebben toen veel met elkaar gepraat, mijn zoon wilde precies weten wat er met zijn vader was gebeurd. Ik heb geprobeerd het hem zo goed mogelijk uit te leggen. ‘Je vader was een vechter,’ zei ik hem. ‘Hij zag hoe de suikerrietkappers werden behandeld en daarom is hij samen met andere personen de strijd aangegaan tegen het onrecht. Omdat hij verandering wilden is je vader ontvoerd, net als veel van zijn vrienden en strijdmakkers.’

Mijn zoon bleef een tijdje bij me maar daarna is hij weer teruggekeerd naar Mexico, naar zijn vrouw en kinderen. Hij heeft nog zijn telefoonnummer achtergelaten en vroeg ook onze nummers om contact te kunnen blijven houden. Toen ik hem nodig had in verband met het DNA onderzoek heb ik hem gebeld, maar hij zei dat hij niet in staat was om te reizen. Ik heb geprobeerd hem uit te leggen hoe belangrijk het was dat hij zou komen, dat het te maken had met zijn vader, maar hij kwam niet. Ik wacht nog steeds op hem, ik zou zo graag willen dat hij zijn DNA zou afstaan. Ik moet er niet aan denken dat plotseling de stoffelijke resten van mijn man zouden verschijnen en dat niemand hem kan identificeren door het ontbreken van DNA onderzoek.

Ik herinner me heel goed mijn eerste kennismaking met de groep van nabestaanden van Santa Lucía, het moment waarop jullie langskwamen. Het was toen nog een klein groepje, maar wat zijn we gegroeid. De eerste bijeenkomst was in het huis van Dora; ik voelde me toen als een kat in een vreemd pakhuis en durfde amper mijn mond open te doen. De tweede bijeenkomst was in de bioscoop, toen alle gegevens van de slachtoffers werden verzameld met het oog op een schadevergoeding. Ik ben jullie erg dankbaar voor alle hulp, dank zij jullie ben ik beetje bij beetje mijn angst kwijt geraakt, dank zij jullie weet ik dat ik er niet alleen voorsta. Vroeger vond ik het erg moeilijk om te praten over wat er is gebeurd maar met de steun van zoveel lotgenoten is daar verandering in gekomen. Ik praat nu vrij uit, ik zeg wat me op het hart ligt en doe mee omdat ik mijn angst heb overwonnen.

Als ik terugkijk kan ik mijn echtgenoot geen enkel verwijt maken voor alles wat we hebben meegemaakt na zijn ontvoering, hij was niet met verkeerde dingen bezig. Ik ben me er van bewust dat de strijd van mijn man en zijn vrienden gericht was tegen het onrecht, zij volgden hun gevoel en hun geweten en kwamen op voor de rechten van de suikerrietkappers. Dat was

en dat is geen zonde. Omdat zij de waarheid spraken werden ze meegenomen, omdat ze hun rechten verdedigden werden ze van het leven beroofd.